

Verkorte natuurtoets Flora en fauna

Onderzoek in het kader van bestemmingsplan

projectnr. 247270
revisie 03
30 oktober 2012

auteur

ing. H.J. Riphagen

Opdrachtgever

Woningstichting De Veste

datum vrijgave

30-10-2012

beschrijving revisie 03

Definitief

goedkeuring

H.J. Riphagen

vrijgave

S.Hammink

Inhoud	blz.
1 Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding.....	3
1.2 Doel	3
1.3 Leeswijzer	3
2 Wettelijk kader	4
3 Gebiedsbeschrijving	6
3.1 Situering plangebied.....	6
3.2 Toekomstige situatie	6
4 Methode.....	7
4.1 Bureaustudie natuurwaarden	7
5 Onderzoeksresultaten	8
5.1 Bureaustudie	8
5.2 Terreinbezoek.....	8
5.3 Conclusie Natuurwaarden	11
6 Toetsing aan natuurwetgeving.....	13
6.1 Effecten op beschermde soorten	13
6.1.1 Planten	13
6.1.2 Overige beschermde soorten	13
7 Conclusies en aanbevelingen	14
7.1 Conclusie	14
7.2 Noodzakelijk vervolgonderzoek	14
7.3 Tot slot.....	14
8 Literatuur.....	15
Bijlage 1: Wettelijk Kader	16

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voornemens bestaan om het bestaande woonzorg- en verpleegcentrum Angeli Custodes te renoveren en uit te breiden. Het betreft een gezamenlijke ontwikkeling voor de huisvesting van senioren door Zorggroep Raalte en Woningstichting de Veste. Op het perceel bevindt zich een bestaand gebouw ten behoeve van 90 zorgplaatsen. Dit gebouw wordt gerenoveerd. Aan de Hofstedelaan staat een boerderij die momenteel fungeert als beheerderswoning. De boerderij wordt geschikt gemaakt als ruimte voor dagbesteding en andere functies. Daarnaast zijn ten noorden van het bestaande zorggebouw 28 nieuwe appartementen geschikt voor zorg geprojecteerd.

De ontwikkeling is strijdig met het ter plaatse geldende bestemmingsplan. Vanwege de strijdigheid wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het kader van dit bestemmingsplan dienen diverse gebiedsonderzoeken te worden uitgevoerd waaronder een onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet.

Vanuit de Flora- en faunawet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied. Het doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de inheemse flora en fauna. Het herontwikkelen van de terreinen valt onder het begrip 'ruimtelijke ontwikkeling' uit de Flora- en faunawet.

1.2 Doel

In ruimtelijke plannen, zoals bestemmingsplannen, is in het kader van de uitvoerbaarheid inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden. Er dient te worden aangetoond dat het plan uitvoerbaar is. Het doel van de voorliggende verkorte natuurtoets is het opsporen van strijdigheden van de voorgenomen ingreep met de Flora- en faunawet en het bepalen of de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Leeswijzer

De achtergrondinformatie van de planontwikkeling staat beschreven in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 2 introduceert het wettelijk kader. Hoofdstuk 4 beschrijft de methode. Hoofdstuk 5 gaat in op de onderzoeksresultaten en het veldbezoek. Hoofdstuk 6 omvat de effectenbeoordeling en maatregelen om effecten te voorkomen of beperken. In hoofdstuk 7 staan de conclusies van de toetsing beschreven. In de bijlage is een uitgebreide beschrijving opgenomen van het wettelijk kader.

2 Wettelijk kader

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in **gebiedsbescherming** en **soortbescherming**. Voor de plangebied is gebiedsbescherming niet aan de orde. Het plangebied ligt namelijk niet in of nabij gebieden die aangewezen zijn als Natura 2000-gebied of in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur. Daarom zal alleen getoetst worden aan de soortbescherming.

Soortbescherming

De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet. Deze geldt overal in Nederland. In het kader van de Flora- en faunawet is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. Om bij het opstellen van plannen, dan wel bij de uitvoering van de werkzaamheden, rekening te kunnen houden met de aanwezige beschermde plant- en diersoorten is het noodzakelijk om te weten welke soorten in het gebied voorkomen. Indien als gevolg van werkzaamheden ten behoeve van ruimtelijke ontwikkelingen beschermde soorten worden geschaad, is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze moet worden aangevraagd bij het ministerie van EL&I. Het is daarbij van belang om te weten tot welke beschermingscategorie de aanwezige soorten behoren.

De beschermde soorten zijn ingedeeld in drie categorieën:

- **algemene soorten** (tabel 1-soorten); waarvoor geen ontheffingsplicht geldt wegens een complete vrijstelling;
- **overige soorten** (tabel 2-soorten); waarvoor een vrijstelling geldt, indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor het onderhavige project is een dergelijke gedragscode momenteel niet van toepassing, zodat ook voor deze soorten een ontheffingsplicht geldt. De voorwaarden waaronder voor deze soorten een ontheffing kan worden verkregen zijn minder streng dan voor de strikt beschermde soorten;
- **strikt beschermde soorten** (tabel 3-soorten); waarvoor een ontheffingsplicht geldt voor werkzaamheden die leiden tot verstoring van deze soorten of vernietiging van het leefgebied.

Vrijstellingsbesluit

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingsbesluit van kracht. Met dit besluit is geregeld dat voor algemeen voorkomende soorten (tabel 1 soorten) een vrijstelling geldt bij ruimtelijke ingrepen en geen ontheffing meer aangevraagd hoeft te worden. Als er beschermde en minder algemene soorten (tabel 2 & 3 soorten) voorkomen, is het noodzakelijk om te bepalen of deze negatieve effecten ondervinden door de wijzigingen of de werkzaamheden in het plangebied. Bij schade of verstoring van beschermde soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden bij Dienst Regelingen.

Zorgplicht

Daarnaast geldt voor alle soorten, ook de niet beschermde soorten, een algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer redelijkerwijs maatregelen neemt, dan wel redelijkerwijs handelingen met negatieve effecten achterwege laat, om schade aan plant- en diersoorten zoveel mogelijk te beperken.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in van de Flora- en faunawet; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

Jaarrond beschermde verblijfplaatsen

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Speciale bescherming genieten die vogelsoorten die het gehele jaar of jaarlijks dezelfde nestlocatie gebruiken. Deze vaste verblijfplaatsen zijn **jaarrond beschermd**.

Slechts een beperkt aantal vogelsoorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009) en omvatten Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw,

Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespandief en Zwarte wouw. Overigens maken de meeste vogels elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

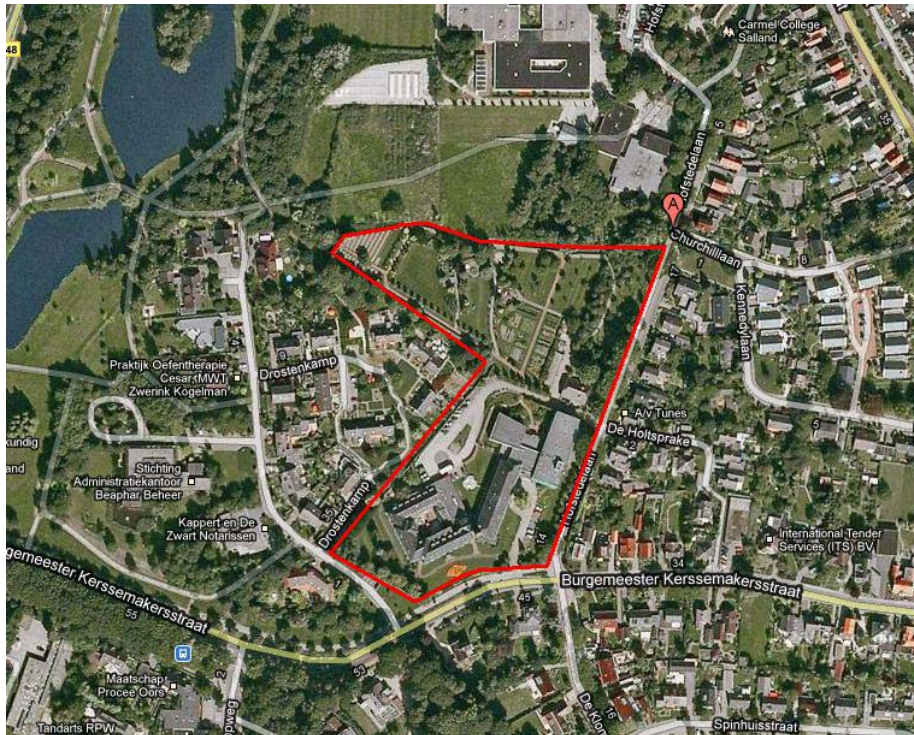
Indien een ruimtelijke ontwikkeling negatieve effecten op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- bescherming van flora en fauna (b);
- veiligheid van het luchtverkeer (c);
- volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

3 Gebiedsbeschrijving

3.1 Situering plangebied

Het plangebied van (de uitbreiding van) Angeli Custodes ligt in de kern van Raalte. Het wordt globaal begrensd door de Hofstedelaan aan de oostzijde, de Burgemeester Kerssemakersstraat aan de zuidzijde, Drostenkamp aan de westzijde en het perceel van Hofstedelaan nr. 6 aan de noordzijde. De ligging en begrenzing van het totale plangebied is globaal weergegeven in onderstaande figuur.

Figuur 3.1: Ligging van het plangebied (rode omlijning).

3.2 Toekomstige situatie

Het bestaande zorggebouw wordt gerenoveerd. Hierbij zal het aantal zorgplaatsen worden ingeperkt. Aan de Hofstedelaan staat een boerderij die momenteel fungeert als beheerderswoning. De boerderij wordt geschikt gemaakt als ruimte voor dagbesteding en andere functies. In de noordwest hoek bevindt zich een kerkhof. Deze functie blijft behouden. In de noordelijke strook langs de Hofstedelaan is nieuwbouw gepland ten behoeve van 28 appartementen geschikt voor zorg, inclusief in pandige bergingen. Om deze nieuwbouw te kunnen realiseren moet onder meer een groenstrook verwijderd worden.

4 Methode

Het onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten is opgebouwd uit twee onderdelen;

- een bureaustudie
- een terreinbezoek

4.1 Bureaustudie natuurwaarden

Om een inschatting te maken van de soortgroepen en specifieke soorten die in en rond het projectgebied voorkomen, zijn de landelijke databanken voor natuurwaarnemingen geraadpleegd, waaronder telmee.nl en waarneming.nl. Het invoerportaal waarneming.nl is een website waarop door vrijwilligers natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld. Telmee.nl is het invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's). Er kan informatie over diverse soortgroepen tot op kilometerhokniveau worden verkregen. Aanvullende gegevens over het mogelijk voorkomen van beschermde soorten is verkregen uit verschillende verspreidingsatlassen. Het betreft hier gegevens van de soortgroepen broedvogels (SOVON, 2002), zoogdieren (Broekhuizen et al., 1992 en Twisk & Limpens, 2006), libellen (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002), dagvlinders (Bos et al., 2006), reptielen en amfibieën (www.RAVON.nl en Van Delft & Schuitema, 2005) en insecten (www.Naturalis.nl\EIS). Op basis van de verspreidingsgegevens van een soort, in combinatie met kennis van de terreingeschiktheid voor deze soorten, is nagegaan of deze soorten mogelijk in het plangebied of de omgeving kunnen voorkomen.

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in het uurhok of kilometerhok betekent niet dat deze soorten zich in de omgeving van het projectgebied bevinden. Het projectgebied omvat slechts een klein deel van het kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen en habitats. Met behulp van het terreinbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het projectgebied.

5 Onderzoeksresultaten

5.1 Bureaustudie

De website waarneming.nl geeft aan dat er in de gemeente Raalte strikt beschermde vleermuizen (tabel 3 flora en faunawet) zijn aangetroffen. Daarnaast geeft deze website aan dat er veel verschillende vogelsoorten zijn aangetroffen in de gemeente. Het betreft onder andere soorten met jaarrond beschermde nesten als Gierzwaluw en Ooievaar. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Dit geldt niet voor de Gierzwaluw en Ooievaar. Deze soort is opgenomen in de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Het onderbrengen van deze soort op deze lijst geeft aan dat vaste rust- en verblijfplaats van deze vogelsoort jaarrond is beschermd. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (LNV, 2009, Uitleg Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen).

5.2 Terreinbezoek

Het plangebied is bezocht op 10 mei 2012 door een deskundig ecooloog van Oranjewoud. Hierbij is de rode begrenzing aangegeven in figuur 3-1 aangehouden.

Op basis van de bureaustudie en de aangetroffen biotopen is een beeld gekregen van het voorkomen van beschermde soorten. De volgende biotopen zijn aangetroffen:

- bebouwing en bestrating
- struweel en beplanting
- gazon

Hieronder volgt een beschrijving van de aanwezige biotopen en de beschermde soorten die kunnen worden verwacht.

Aanwezige bebouwing

Bebouwing vormt een potentieel biotoop voor gebouwbewonende vleermuissoorten, vogels en kleine roofdieren als marterachtigen. Bij het terreinbezoek is daarom aandacht uitgegaan naar gaten in de (spouw)muren en daken, nissen in de muren waar vogels kunnen broeden en vleermuizen hun verblijfplaats kunnen hebben.

In de te renoveren gebouwen zijn geen elementen gevonden die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Het bestaande zorggebouw heeft grotendeels een plat dak en geen geschikte gaten in de muren. Door de zeer strakke afwerking zijn er geen mogelijkheden voor vleermuizen om onder de dakbedekking te komen. Het bestaande zorggebouw biedt daarom geen mogelijkheden voor vleermuizen die toegang bieden tot spouwmuren of holten. De boerderij heeft een rieten dak en is netjes opgeknapt. Ook voor dit gebouw geldt dat er geen mogelijkheden zijn voor vleermuizen om toegang te krijgen tot spouwmuren of holten. Er is naast de visuele beoordeling van de bebouwing actief gezocht naar sporen die duiden op bewoning door vleermuizen. Hierbij is gelet op het voorkomen van mestsporen langs de muren van een gebouw. Op geen enkele plaats rond het gebouw zijn sporen aangetroffen die wijzen op het voorkomen van vleermuizen.

De bebouwing vormt geen geschikte broedplaatsen voor vogels. Dit geldt tevens voor nesten die jaarrond zijn beschermd.

Struweel en bosstroken

Rondom de bebouwing zijn tuinen aanwezig. Deze tuinen worden intensief onderhouden en zijn slechts beperkt geschikt als nestplaats voor stadsvogels. De groenstrook die verwijderd moet worden in het kader van de ontwikkeling is wel geschikt voor verschillende vogelsoorten als broedgelegenheid, zoals merel, kauw, houtdief of ekster. Daarnaast is de groenstrook geschikt voor verschillende meer algemeen

voorkomende zoogdiersoorten. Te verwachten zoogdiersoorten in het plangebied zijn soorten als egel, gewone bosspitsmuis, huisspitsmuis, mol, veldmuis en bosmuis.

Mogelijk wordt de groenzone ook gebruikt als foerageergebied door verschillende vleermuissoorten. Het betreft waarschijnlijk soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

Gazons

In het projectgebied zijn een aantal gazons aanwezig met vrijstaande bomen. De grasvelden worden intensief gemaaid. De natuurwaarden van dergelijke terreinen is beperkt. Groeiplaatsen van beschermde vaatplanten zijn niet te verwachten binnen het projectgebied gezien het ontbreken van daarvoor geschikt biotoop.

Tabel 5-1. Indicatieve lijst van beschermde soorten in het plangebied (nav terreinbezoek).

Soort		Beschermingsstatus		
Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Flora- en faunawet	Habitatrichtlijn Bijlage II/IV;	Rode lijst (nov. 2004)
Zoogdieren				
Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	X 1	-	-
Bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	X 1	-	-
Huisspitsmuis	<i>Crocidura russula</i>	X 1	-	-
Egel	<i>Erinaceus europeus</i>	X 1	-	-
Mol	<i>Talpa europaea</i>	X 1	-	-
Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	X 3	Bijlage IV, HR	-
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	X 3	Bijlage IV, HR	-

Verklaring afkortingen in kolommen:

X = soort is beschermd krachtens de Flora- en faunawet
beschermingsregime AMvB art.75

1 = soort tabel 1

2 = soort tabel 2

3 = soort tabel 3

HR = Habitatrichtlijn

KW = Kwetsbaar

5.3 Conclusie Natuurwaarden

Uit de resultaten van het terreinbezoek blijkt dat in het plangebied beschermde soorten voor kunnen komen (zie Tabel 5-1). Het gaat hier om soorten die algemeen voorkomen in Nederland en enkele strikt beschermde soorten. Strikt beschermde vleermuizen maken mogelijk van de groenzone gebruik als foerageergebied.

Algemene soorten

Sinds 23 februari 2005 is het Vrijstellingbesluit bij artikel 75 Flora- en faunawet van kracht. Voor de algemene soorten van Tabel 1, te weten: bosmuis, bosspitsmuis, huisspitsmuis, egel, konijn en gewone pad, geldt sindsdien een vrijstelling voor artikelen 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld, mits de zorgplicht in acht wordt genomen.

Strikt beschermde soorten

Voor strikt beschermde soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en Bijlage 1 AMvB art.75 Flora- en faunawet - Tabel 3: gewone dwergvleermuis en laatvlieger geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Voor deze soorten is een ontheffing nodig, indien verbodsbepalingen worden overtreden.

Indien de werkzaamheden effect hebben op de bovengenoemde soorten uit Tabel 3 is een ontheffing nodig. De ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan vier criteria (zware toets):

- 1) In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- 2) Is er een wettelijk belang?
- 3) Is er een andere bevredigende oplossing/alternatief?
- 4) Komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding?

De criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle vier moet voldaan zijn).

Voor het verontrusten en verlies van leefgebied van strikt beschermde soorten kan een aanvullend compensatieplan noodzakelijk zijn, waarin in detail mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgewerkt.

Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3 van de Flora- en faunawet; alle broedende vogels zijn in Nederland beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij broedende vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord zijn verboden.

6 Toetsing aan natuurwetgeving

6.1 Effecten op beschermde soorten

Uit de bureaustudie en het veldbezoek is naar voren gekomen dat ter plaatse van het plangebied beschermde soorten en strikt beschermde soorten voorkomen. In deze paragraaf worden de mogelijke effecten beschreven van de herinrichting van het terrein voor de aanwezige soortgroepen.

Vogels

De aanwezige struwelen, tuinbeplanting en bomen zijn geschikte broedplaatsen voor algemene broedvogelsoorten. Indien de kap van begroeiing plaatsvindt in het broedseizoen (globaal de periode maart - juli) dan worden de aanwezige broedende vogels verstoord. Alle broedende vogels zijn gelijk beschermd. Wettelijk gezien is het niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren en verjagen van broedende vogels. Derhalve is een juiste planning van dergelijke werkzaamheden noodzakelijk. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd wordt voorkomen dat broedende vogels worden verstoord.

De gunstige staat van instandhouding van de op het terrein voorkomende of verwachte vogelsoorten zal niet worden aangetast als gevolg van de ontwikkeling. De vegetatie dient buiten het broedseizoen te worden verwijderd.

Zoogdieren

De werkzaamheden kunnen met name schade veroorzaken aan algemene muizen en spitsmuizen. Deze schade is maar moeilijk te voorkomen, omdat deze soorten bij onraad hun hol in vluchten en zich bij gunstige omstandigheden nagenoeg het hele jaar voortplanten. Ze leven echter geen van alle in kolonies. Door deze solitaire levenswijze en de hoge reproductiesnelheid zal de schade zeer beperkt zijn. De gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten komt niet in het gedrang.

Grotere zoogdieren als egels hebben grote leefgebieden en zullen tijdens de werkzaamheden het plangebied mijden. In de omgeving is voldoende geschikt leef- en rustgebied aanwezig voor deze soorten. Effecten op populatieniveau van deze soorten worden niet verwacht.

De gunstige staat van instandhouding van voorkomende en verwachte zoogdieren zal niet worden aangetast als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

- **Vleermuizen**

Negatieve effecten op foeragerende vleermuizen binnen het projectgebied zijn uit te sluiten. In de directe omgeving is ruim voldoende foerageergebied aanwezig, zodat het verwijderen van de groenstrook geen negatieve effecten heeft. Omdat er geen geschikte invliegopeningen in de gebouwen zijn is uit te sluiten dat er vaste verblijfplaatsen van deze soorten op het terrein aanwezig zijn. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is niet noodzakelijk.

6.1.1 **Planten**

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde planten vanwege het ontbreken van een geschikt biotoop.

6.1.2 **Overige beschermde soorten**

Er zijn geen effecten te verwachten op beschermde soorten uit de soortgroepen, dagvlinders, reptielen, vissen, libellen of ongewervelde. De beschermde soorten uit deze soortgroepen zijn niet aangetroffen tijdens het terreinbezoek en de aangetroffen biotopen zijn niet geschikt voor de beschermde soorten uit deze soortgroepen.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusie

Kort samengevat is het resultaat van de natuurtoets dat zich ter hoogte van het projectgebied maar in beperkte mate beschermde flora en fauna aanwezig is.

Er zullen door de renovatie van de gebouwen en het verwijderen van de beplanting negatieve effecten optreden voor een aantal algemene beschermde soorten. Door een zorgvuldige werkwijze en het nemen van mitigerende maatregelen (juiste planning) kan schade worden voorkómen en blijven negatieve effecten beperkt. Voor de effecten op de algemene voorkomende, maar beschermde soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Voor de algemene soorten geldt een vrijstelling.

Aangezien op het terrein in het voorjaar diverse broedende vogels zijn te verwachten dient hiermee in de planning en uitvoering rekeningen gehouden te worden. Het kappen van bomen en het verwijderen van struweel en bomen dient bij voorkeur in de periode augustus - februari plaats te vinden. Er mag in geen geval begroeiing gedurende het voorjaar verwijderd worden zonder ecologische inspectie vooraf.

7.2 Noodzakelijk vervolgonderzoek

Er zijn geen vervolgonderzoeken noodzakelijk.

7.3 Tot slot

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennend terreinbezoek.

Een dergelijk onderzoek kan niet geheel uitsluiten, dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden, (strikt) beschermde soorten worden aangetroffen. Gezien het gebruik en de kennis van aanwezige natuurwaarden in het plangebied worden de risico's op verstoring van beschermde soorten als minimaal ingeschat. Eventueel aangetroffen soorten dienen verplaatst te worden naar geschikt leefgebied in de omgeving.

8 Literatuur

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3e herziene druk.

Delft, J.J.C.W. van & W. Schuitema, 2005. Werkatlas amfibieën en reptielen in Noord-Brabant. RAVON Noord-Brabant, Tilburg / Stichting RAVON, Nijmegen.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.

Lenders, H.J.R., C.C.H. Marijnissen & R.P.W.H. Felix, 1993. Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld. Uitgave van de Stichting RAVON, Nijmegen.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde planten en dieren.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Augustus 2009.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels. SOVON Vogelonderzoek Nederland, KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Internet:

www.ravon.nl

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

www.zoogdieratlas.nl

Bijlage 1: Wettelijk Kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming is geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998 en omvat de Natura 2000-gebieden. In de Natura 2000-gebieden zijn de beschermde natuur-monumenten alsmede de gebieden met de status Vogel- en/of de Habitatrichtlijn-gebied (voorheen Speciale Beschermings-Zones (SBZ's)) opgenomen.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de waarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen Natura 2000-gebieden welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het projectgebied.

Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het projectgebied.

Vanuit de kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet (zie paragraaf 2.2 van het voorgaande rapport).

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 diersoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde diersoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op andere wijze van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

S

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten **overal** in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voor- en nadelen verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plan-gebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:

Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat.

Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos, algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.

- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:

Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

¹ Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen. Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.